

بررسی راهکارهای توسعه صنعت زعفران در گفتگو نایب رئیس شورای ملی زعفران طلای سرخ در انتظار استاندارد اجباری

امیر روحپرور

کشت طلای سرخ که از دیرباز در مناطق شرقی کشور بویژه خراسان رضوی و جنوبی متداول بوده است در سالهای اخیر باعث رشد قابل توجه صنعت زعفران شده است. براساس آمارهای سازمان خواروبار جهانی (فائو)، میزان تولید زعفران در جهان حدود ۲۱۰ تن است که ایران با تولید سالیانه ۲۰۰ تن، حدود ۸۱ درصد زعفران جهان را به خود اختصاص داده است و اسپانیا با ۱۲ درصد تولید جهانی پس از ایران در رتبه دوم قرار دارد. در حال حاضر بیشترین تولید زعفران جهان به ایران، اختصاص دارد و بعد از ایران، چهار کشور هند، یونان، اسپانیا و مراکش قرار دارند. در زمینه صادرات نیز ایران در یک روند پنج ساله، ۷۰ درصد صادرات جهان را، به عهده دارد و بعد از کشورمان به ترتیب اسپانیا، امارات متحده عربی، فرانسه و سوئد بیشترین میزان صادرات را دارند. تلاش ایران برای افزایش سهم خود در بازارهای جهانی در حالی صورت می گیرد که کشورهای تولیدکننده زعفران در اروپا ایران را رقیب سرسختی برای خود می دانند و به دنبال راه حلی برای محدود کردن بازار فروش زعفران ایرانی در اروپا هستند. با این حال بررسی ها می گوید رشد تولید در سالهای گذشته باعث سرمایه گذاری قابل توجه بخش خصوصی در فرآوری و بسته بندی زعفران در شهرهای مختلف کشورمان بویژه مشهد گردیده و همین مسأله باعث شد که سرانجام صادرات فله ای طلای سرخ در سالهای اخیر محدود شود. با این حال مشکلاتی چون ورود رقبای تازه نفس به عرصه تولید و فرآوری، برداشت سنتی و نیز تقلبات گسترده در عرضه طلای سرخ در بازار داخلی و خارجی از جمله چالش های مهم زعفران به شمار می آید. در این باره تلاش کرده ایم تا در نشست با آقای غلامرضا میری نایب رئیس شورای ملی زعفران ضمن بررسی چالش های طلای سرخ، راهکاری توسعه این صنعت را مورد کنکاش قرار دهیم که از نظر می گذرد:

اخیرا مباحثی در بحث طرح جامع زعفران مطرح شده است، این طرح چه ثمراتی برای کشاورزان و صادرکنندگان خواهد داشت؟

همانطور که شما می دانید در گذشته محصول استراتژیک و پر آوازه ایران در حوزه کشاورزی از وجود یک بسته حمایتی رنج می برده است، خوشبختانه طرح جامع زعفران به تصویب کمیسیون کشاورزی مجلس رسیده و ما امیدواریم با تصویب نهایی آن طرح بسیاری از مشکلات روستائیان، تولید کنندگان و صادر کنندگان مرتفع شود. در طرح جامع زعفران افزایش تولید در هکتار پیش بینی شده است چراکه بایستی در هکتار ۱۲ کیلو گرم زعفران برداشت کنیم اما به دلیل تولید غیر علمی در خیلی از مزارع ۲ تا ۳ کیلو گرم تولید میشود، از اینرو ضرورت دارد بیش از هر چیز به فکر آموزش کشاورزان باشیم. در چند سال اخیر شاهد شوکهای قیمتی بوده ایم، این موضوع چه تاثیری بر صادرات طلای سرخ دارد؟ نوسانات شدید قیمتها به ما لطمه می زند در حالی که ما امکان و توانمندی صادرات ۳۵۰ تن ظرفیت بسته بندی را داریم ولی متأسفانه نوسانات بازار اجازه ماندگاری نمی دهد. در یک مقطعی ۲۲۱ تن صادرات داشتیم که به دلیل افزایش قیمت این رقم به ۷۹ تن رسید به هر حال اگر بخواهیم جایگاه خود را در بازار جهانی حفظ کنیم باید قیمت زعفران را تثبیت کنیم. از سوی دیگر شواهد نشان می دهد بیشترین سود را از نوسانات قیمتها واسطه هایی کرده بودند که با انبار سازی زعفران نقش عمده ای در افزایش قیمتها داشته بودند این در حالی است که زعفران ایرانی به دلیل عدم نگهداری صحیح، در انتهای فصل کیفیت خود را از دست می دهد. به همین دلیل ارزش صادراتی آن نیز کاهش می یابد.

برای این موضوع چه پیشنهادی دارید؟

برای زعفران طرحی در دست پیگیری داریم تا این محصول برای جلوگیری از شوکهای قیمتی با تنظیم بازار مواجه شود. از اینرو انتظار می رود که دولت و مجلس با حضور نمایندگان فعال در این صنعت اقدام به اتخاذ سیاستها و مصوبات اثر بخش در این خصوص نماید و منافع حاصل از این محصول زراعی ارزشمند را به صورت پایاپای و عادلانه نصیب فعالان بخش تولید، بسته بندی و صادرات زعفران نماید. از دیگر سو تنها راه نجات از بی ثباتی و نوسان شدید قیمت در بازار تشکیل یک شرکت سرمایه گذاری مستقل از دولت است که با ارائه تسهیلات به کشاورز بازار از یک ثبات برخوردار کند تا فرصتی برای سودجویی دلالها و واسطه ها نباشد و بازار مطلقا در اختیار کشاورز و صادرکننده باشد البته در این زمینه اقدامات خوبی انجام شده است.

آقای میری! روند توسعه صنایع تبدیلی را در این صنعت چگونه می بینید؟

در بحث برندسازی در زعفران اقدامات خوبی صورت گرفته است در حال حاضر ۳۸ صادرکننده در کل خراسان با برندهای ثبت شده داریم که ۳۲ واحد آن به کنترل کیفی اختصاصی دارند و بر روی کیفیت زعفران کار می کنند. اما در بخش صنایع تبدیلی زعفران هم هنوز خیلی باید کار کرد، هر چند زعفران بصورت بسته بندی عرضه می شود، اما واقعیت آن است که **ما تنها یک فروشنده ساده هستیم و هنوز با ایجاد صنایع تبدیلی زعفران و کسب ارزش افزوده آن فاصله زیادی داریم.** به هر حال درآمدهای ارزی ناشی از تولید، توزیع و صادرات زعفران، توجه خاص به این محصول را طلب می کند و با توجه به اینکه خراسان جنوبی و رضوی، تولید کننده عمده زعفران کشور است، لازم است به منظور حفظ، حمایت و تقویت کشاورزان، متولیان پیگیر امور مربوطه باشند. همچنین با توجه به اینکه بزرگترین کشور تولیدکننده زعفران در دنیا هستیم انتظار می رود از کشاورزان و صادرات حمایت شود.

به نظر می رسد وجود ثقل زیاد صنعت زعفران را با چالش های جدی مواجه کرده است، دیدگاه شما در این خصوص چیست؟

این بحث در زمینه صادرات رسمی کشورمان اصلا وجود ندارد، اما در بحث عرضه داخلی متأسفانه شاهد تقلباتی هستیم از اینرو اجباری کردن استاندارد زعفران ضروری است و باید همزمان با این اقدام از تولید زیر پله ای آن جلوگیری کرد. در این راستا تاکید می کنم موسسه استاندارد به عنوان متولی این امر باید اجرای اجباری استاندارد را در دستور کار قرار دهد تا برخی سود جویان از این موضوع بهره برداری نکنند.

عده ای معتقدند با قاچاق پیاز زعفران به افغانستان این کشور در آینده رقیب ما خواهد شد؟

ایران در حال حاضر حرف اول را در تعیین قیمت زعفران در بازار جهانی می زند از سوی دیگر در حال حاضر نزدیک به ۱۰ کشور زعفران تولید می کنند اما محصول هیچ یک از این کشورها کیفیت زعفران ایران را ندارد. البته ماجرای قاچاق پیاز زعفران کاملا صحت دارد چراکه برخی از شواهد نشان داده است بخشی از پیازهای خارج شده به افغانستان منتقل شده است. از سوی دیگر در حال حاضر چند صد هکتار از اراضی کشاورزی در افغانستان زیر کشت زعفران ایرانی قرار دارد! اما تولید افغانستان در حدود ۸۰۰ کیلوگرم است. به هر حال از چند سال گذشته قاچاق پیاز زعفران به افغانستان آغاز شده است و تاکنون هیچ اقدام جدی برای جلوگیری از این عمل که می تواند آینده اقتصادی زعفران کشور را با چالش رو به رو کند، صورت نگرفته است. از سوی دیگر کشاورزانی که از تولید زعفران منتفع نمی شوند، پیازهای خود را از زمین خارج کرده و به صورت قاچاق به تاجران افغانی می فروشند. غافل از آنکه افغانستان به علت اقلیم مساعد، نیروی کار ارزان و حمایت کشورهای نظیر آمریکا در آینده می تواند آینده اقتصادی تولید زعفران را به خطر بیندازد. از اینرو شاهدیم هر کیلوگرم پیاز زعفران از ۱۷۰ تومان در ماههای گذشته به بیش از ۸۰۰ تومان در روزهای اخیر رسیده است که نشان دهنده افزایش قیمت و بالا رفتن تقاضا برای پیازهای زعفران کشور است.